

Kansainvälisestä aikuiskasvatuksesta

Kekkonen, Helena. Kansainvälisestä aikuiskasvatuksesta. Aikuiskasvatus 4, 1, 28–32. — Artikkelin katsaus aikuiskasvatuksen kansainväliseen yhteistyöhön. Erityisesti tarkastellaan International Council for Adult Education (ICAE) syntyä sekä toiminnan luonnetta, painopisteitä ja merkitystä. Lisäksi kuvataan islamilaista kasvatusta, sen perinteitä ja periaatteita.

YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön, UNESCO:n toiminta kasvatuksen alalla on yleisesti tunnettua. Vähemmän sen sijaan tiedetään maailmanlaajuisen aikuiskasvatusliiton eli International Council for Adult Education:in (ICAE) työstä. ICAE on vähän yli kymmenen toimintavuotensa aikana kohonnut varsin merkittäväksi aikuiskasvattajien yhteistyöelimeksi kautta maailman.

ICAE:n alkuvaiheet

ICAE:n syntyminen perustuu tyytymättömyyteen jota varsinkin USA:n ja Kanadan aikuiskasvattajat tunsivat Unescon työtä kohtaan 60- ja 70-luvuilla. Kriittikiä esitettiin Unescon vähäisestä aikuiskasvatuksen huomiomisesta sekä henkilö- että taloudellisten voimavarojen jaossa. Arvostelijat sanoivat, että Unesco on keskittänyt voimansa lasten ja nuorison koulutukseen, mutta unohtanut aikuiskasvatuksen ja sen suuren merkityksen mikä aikuiskasvatuksella oikein käytettynä saattaisi yhteiskuntien kehityksessä olla.

Jo vuoden 1960 Unescon aikuiskasvatuskonferenssissa Montrealissa USA:n valtuuskunta ehdotti maailmanlaajuisesta aikuiskasvatusliiton perustamisesta,¹⁾ jolloin tarkoituksena olisi ollut hallituksista riippumattomien aikuiskasvatusjärjestöjen yhteenliittyminen ja Unescon tukeman, sille aikuiskasvatuksessa neuvoo-antavan elimen muodostaminen. Konferenssi kuitenkin katsoi, että Unescon oma aikuiskasvatusneuvosto, (myöhemmin aikuiskasvatusosasto) pystyy puitteistaan huolimatta huolehtimaan aikuiskasvatuksesta paremmin. Seuraavassa Unescon aikuiskasvatuskonfe-

rensissa 1972 Tokiossa sama kysymys nousi uudelleen esille. Joukko aikuiskasvattajia arvioi, että aikuiskasvatus ei vielä ole ollut saanut riittävästi jalansijaa Unescon toiminnassa, ja että toisaalta Unescon byrokraatisoituminen esti ajankohtaisten aikuiskasvatusasioiden nopean käsittelyn. Suurin osa edustajista, mukana kaikki Pohjoismaat, pitivät edelleen rinnakkaisliiton perustamista tarpeettomana. Tästä huolimatta seuraavana vuonna 1973, pääasiassa erittäin aktiivisen kanadalaisen aikuiskasvattaja tri Roby Kiddin ansiosta, maailmanlaajuinen aikuiskasvatusliitto ”International Council for Adult Education” perustettiin. Liittoon liittyi 35 maan aikuiskasvatusjärjestöt, joista pääosa oli läntisistä teollisuusmaista. Kukin maa sai yhden edustajan ICAE:n hallitukseen.

ICAE:n perustaminen osoittautui tarpeen sanelemaksi. Eri maiden aikuiskasvattajat totesivat saaneensa foorumin, jossa oli mahdollista saada äänensä kuuluville ja yhteisesti vaikuttaa aikuiskasvatuksen arvostuksen lisääntymiseen kansallisilla ja kansainvälisellä tasolla. ICAE alkoi järjestää vuosittain konferensseja, joissa aikuiskasvatuksen ongelmista keskusteltiin, kehitettiin aikuiskasvatuksen filosofiaa ja pedagogiikkaa sekä pohdittiin aikuiskasvatuksen ja yhteiskunnan välisiä suhteita. Aikuiskasvattajat saivat uusia virikkeitä ja tietoja omaa aikuiskasvatustyötään varten ja kiinnostus yhteistä toimintaa kohtaan lisääntyi.

Näin kävi myös Suomessa. ICAE:n järjestämään aikuiskasvatuskonferenssiin ”Aikuiskasvatus ja kehitys” 1976 Dar es Salaamissa,

Tansaniassa, osallistui kaksi suomalaista (Sepo Koistinen ja allekirjoittanut). Seminaari, jossa mm. presidentti Julius Nyerere piti erinomaisen voimakkaan aikuiskasvatuksen yhteiskunnallista merkitystä korostaneen puheen, saatiin uusia näkökulmia aikuiskasvatuksen ja kehitysyhteistyön yhteyksistä, mistä Suomen aikuiskasvatuksessa siihen mennessä ei oltu keskusteltu tuskin lainkaan. Seuraavana vuonna, Suomen aloitteesta, kaikkien Pohjoismaiden aikuiskasvatuksen yhteisjärjestöt liittyivät yhteisestä sopimuksesta ICAE:n jäseniksi ja hedelmällinen yhteistyö alkoi.

Pohjoismaat ovat osallistuneet ICAE:n julkaisun Convergence toimittamiseen monilla artikkeleilla sekä tulleet mukaan yhteisten konferenssien järjestämiseen. ICAE:n laaja vuosikokous, jonka pitopaikka vaihtelee tasapuolisesti ympäri maailmaa, pidettiin 1979 yhteistyössä pohjoismaisten sivustajärjestöjen kanssa Suomessa Hanasaaressa. Seminaariin otti osaa 105 aikuiskasvattajaa 45:stä maasta, ja ensi kertaa oli mukana joukko sosialististen maiden aikuiskasvattajia tarkkailijoina. 1980-luvulla ICAE:hen liittyi suuri osa sosialististen maiden aikuiskasvatusjärjestöistä, mm. NL:sta 3,2 miljoonaa tiedemiestä käsittävä ZNANIE-seura.

Nykyisin ICAE:hen kuuluu 68:n maan aikuiskasvatusjärjestöt. Kehityksimaista ovat mukana ne, joissa on jonkinasteinen luku- ja kirjoitustaito saavutettu tai mahdollisesti aikuiskasvatusjärjestö perustettu.

ICAE:lla on A-status asema Unescoon, mikä merkitsee että se on neuvoo-antava elin Unescolle: tärkeissä kysymyksissä Unesco tiedustelee ICAE:n mielipidettä ja käyttää sen asiantuntijoita konferenssien, asiakirjojen ym. valmistelutehtävissä. ICAE saa huomattavaa taloudellista tukea Unescolta, osa menoista rahoitetaan yksityisten laitosten ja säätiöiden lahjoituksilla sekä jäsenmaksutuloilla. ICAE:n päämaja sijaitsee Torontossa, jossa työskentelee 8 päätoimista henkilöä. Suuri osa toiminnasta tapahtuu jäsenmaissa projektiluonteisena.

ICAE:n merkitys

Kansainvälisessä aikuiskasvatustyössä ICAE on voinut suorittaa niitä tehtäviä, jotka ovat Unescon kaltaiselle, suurelle ja pakostakin byrokraatioituneelle järjestölle olleet mahdottomia. Unescon aikuiskasvatuskonferensseja on pidetty kovin harvoin (1949, 1960, 1972 ja tulossa on konferenssi 1985). ICAE sensijaan kokoaa eri maiden aikuiskasvattajat yhteiseen neuvonpitoon vuosikokouksensa yhteyteen

kerran vuodessa. ICAE:llä on kussakin maanosassa aluetoimistot, jotka pystyvät järjestämään alueellisia seminaareja tarpeen vaatiessa verraten nopeasti.

Nämä seminaarit ja konferenssit ovat osoittautuneet merkittäviksi viime vuosikymmenenä, jolloin aikuiskasvatuksen kehitys ja uudistustyö on useissa maissa meneillään. Aikuiskasvattajat ovat tutustuneet toistensa saavutuksiin ja tehtyihin tutkimuksiin sekä keskustelleet ongelmista avoimesti, toisin kuin esim. Unescon hallitustenvälisissä konferensseissa, joissa monesti on urauduttu ennakoilta valmistettujen puheiden pitoon ja joissa aitoa, toista kuuntelevaa "dialogia" on lähes mahdotonta käydä. Monet käytännön aikuiskasvatusprojektit ovat saaneet alkunsa ICAE:n seminaareista, mm. aikuiskasvatuksen pedagogiikalle hyötyä antanut projekti "osallistuvasta tutkimuksesta", kehityksimaissa suosiota saavuttanut "aikuiskasvatus ja terveys" -projekti, naisten aikuiskasvatusta käsittelevä projekti sekä Suomen koordinoima "rauhankasvatusprojekti".

Seminaariraporttien ja tutkimustulosten tiivistelmät ym. aikuiskasvatustietoa ICAE julkaisee lehdessään Convergence, mikä on tätä nykyään ainoa maailmanlaajuinen — aikuiskasvatuksen aikakauslehti. Lehti antaa tilaa tasapuolisesti eri maanosista tuleville artikkeleille sekä julkaisee tutkimustuloksia ja käytännön kokemuksia kuin myös mielipiteitä aikuiskasvatuksesta. Lehdessä on lisäksi laaja aikuiskasvatuskirjallisuuden selvittely.²⁾

Aikuiskasvatus ja rauha

Aikuiskasvattajia ovat maailman rauhankysymykset huolestuttaneet jo toistakymmentä vuotta ennen kuin Unescon varsinainen kansainvälisyyskasvatussuositus saatiin aikaan. Montrealin aikuiskasvatuskonferenssin julkilausumassa 1960 sanottiin: "Tärkein ongelmamme on hengissä selviäminen. Ei ole kysymys kelvollisimpien henkiinjäämisestä: joko selviämme yhdessä tai tuhoudumme yhdessä. Eloonjäämisen ehtona on, että maailman maat oppivat elämään keskenään rauhassa."¹⁾

Aikuiskasvattajien Unescoon 60-luvulla kohdistamaan kritiikkiin kuului juuri moite rauhan ja kehityksen asioiden vähäisestä painotuksesta. Vaikka Tokion konferenssissa kehityksimaiden aikuiskasvattajat saivat ensi kertaa mielipiteensä voimakkaana esille, ICAE halusi perustamisvuonna vahvistetuissa säännöissä korostaa: "ICAE pyrkii edistämään kaikin tavoin aikuiskasvatusta, jonka päämää-

ränä on maailmanrauhan, turvallisuuden ja kansainvälisen ymmärtämyksen lisääminen sekä vähiten kehittyneiden maiden tukeminen.” ICAE:n käytännön työssä heijastuikin alusta pitäen kehitysmaamyönteisyys. Monet aikuiskasvattajat, mm. ICAE:n nykyinen pääsihteeri Budd Hall, suuntasivat opintomatkinsa kehitysmaihin. Seminaareja ja konferensseja järjestettiin kehitysmaissa ja näiden aikuiskasvattajia kutsuttiin esitelmöimään ja kertomaan ajatuksistaan ja ongelmistaan teollisuusmaissa pidettyihin seminaareihin.

Teollistuneiden maiden aikuiskasvattajat alkoivat ymmärtää, että rauhan saavuttamiseksi tarvitaan myös oikeudenmukaisuutta, rikkaiden ja köyhien maiden välisen kuilun tasoittamista. Alettiin entistä syvällisemmin pohtia aikuiskasvatuksen sisältöä. Kehitysmaiden edustajat vaativat rikkaiden maiden aikuiskasvatukselta parempaa tiedonvälitystä, so. kehitysmaiden omien mielipiteiden ja näkökantojen kuuntelemista sekä myönteisten asenteiden heittämistä kehitysmaita kohtaan.

Merkittäväksi tässä suhteessa muodostui Tansaniassa, Dar es Salaamissa 1976 pidetty ICAE:n konferenssi, johon otti osaa yli 300 aikuiskasvattajaa, enemmistö kehitysmaista. Presidentti Nyerere piti siellä voimakkaan puheen missä hän korosti aikuiskasvatuksen merkitystä sekä yhteiskunnallisen kehityksen edellytyksenä että keinona vapauttaa ihminen tietämättömyyden, köyhyyden ja alistuneisuuden kahleista ihmisarvoiseen elämään.

Nyerere kritisoi teollistuneiden maiden aikuiskoulutusta joka hänen mielestään usein valmistaa vain ”taloudellisen kasvun päämäärien puolesta toimivia teknikoita” eikä todella kypsiä persoonallisuuksia, jotka olisivat valmiit toimimaan maailman yhteisön paremmaksi tekemiseksi ja maailman laajuisten ongelmien ratkaisemiseksi. Konferenssin perinpohjainen ja syvälinen keskustelu aiheutti joukon kaikille maailman aikuiskasvattajille suunnattuja suosituksia ja vetoamuksia, jotka puolestaan valmistavat maaperää Unescon aikuiskasvatussuositusten hyväksymiselle Nairobissa samana vuonna 1976: ”Aikuiskasvatuksen tulisi osaltaan edistää työtä rauhan, kansainvälisen ymmärtämyksen ja yhteistyön hyväksi sekä kehittää kykyä ymmärtää ja arvioida nykyajan suuria ongelmia ja yhteiskunnallisia muutoksia sekä osallistua aktiivisesti yhteiskunnan kehitykseen päämääränä yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus.³⁾

ICAE:n ja rauhankasvatus

Unescon yhteisesti hyväksytyt ja periaattees-

sa hyväksi todetut suositukset ovat käytännössä edenneet vaikeasti. Useissa maissa vasta kansainvälisen tilanteen kiristyminen ja rauhankasvatustien nousu aiheuttivat paineen saada suositus käännettyksi kansallisille kielille. Suomessa käänös valmistui 1979, mutta vielä on suuri joukko aikuiskasvattajia, jotka eivät ole em. suosituksesta kuulleetkaan.

ICAE yritti omalta osaltaan toimia suosituksen toteuttamiseksi ja tunnetuksi tekemiseksi. Sen järjestämissä konferensseissa puhuttiin säännönmukaisesti aikuis- ja rauhankasvatuksesta ja todettiin että ne kuuluvat erottamattomasti yhteen. Rauhankasvatuksen toteuttamisesta tehtiin kokeiluja ja niitä julkaistiin. Vuonna 1981 perustettiin ICAE:n kehotuksesta kansainvälisessä seminaarissa ”Meeting in Finland” — jonka teemana oli ”Aikuiskasvatus ja tulevaisuus” — kansainvälinen rauhankasvatusverkosto. Tämän tarkoituksena on toimia tiedonvälittäjänä ja virikkeidenantajana nimenomaan aikuiskasvattajien rauhankasvatuksessa, missä tarkoituksessa verkoston koordinaattori (Vapaan sivistystyön yhteisjärjestö) julkaisee vuosittain 2 numeroa ”Peace Newsletter”iä” ja järjestää kerran vuodessa verkoston jäsenten tapaamistilaisuuden ”Meeting” -seminaarin yhteydessä.

Verkostoa perustettaessa siihen liittyi n. 60 aikuiskasvattajaa 19:sta maasta, nykyisin siihen kuuluu 470 jäsentä 68:sta eri maasta.

Käytännön rauhankasvatusta tapahtuu jatkuvasti ICAE:n kokouksissa ja seminaareissa. Kansainvälinen ymmärtämys ja yhteistyö ovat välttämätön perusta rauhanomaiselle elämälle, ja tähän voidaan harjaantua tilaisuuksissa missä osanottajat edustavat erilaisia yhteiskuntajärjestelmiä ja erilaisia maailmankatsomuksia, mutta siitä huolimatta päästään yhteisiin päätöksiin ja yhteiseen toimintaan (ei jäädä korkeatasoisten päätösten lauselmien tasolle kuten mielestäni Unescon suosituksille monesti käy).

ICAE:n piirissä on jatkuvasti keskusteltu siitä, miten voitaisiin aikuiskasvatuksessa välttää etnosentrisen kasvatuksen haitat. Kansainvälisen ymmärtämisen yritykset supistuvat usein vieraisiin kulttuureihin tutustumiseen omasta näkökulmasta, so. vieraiden maiden kansalaiset eivät itse pääse esittelemään oman maansa historiaa, ajatus tapoja tai kulttuuria. Mm. Unesco on Uudessa kansainvälisessä tiedotusjärjestyksessään⁴⁾ korostanut, että tasapuolisen tiedonvälityksen turvaamiseksi läntisten teollisuusmaiden tulisi hankkia uutisia myös kehitys- ja sosialististen maiden omista tietolähteistä.

Tutkimusten mukaan tunnetaan ennako-

luuloja kaikkea vierasta ja outoa kohtaan, käsite ”vihollinen” syntyy helposti tällaisessa ilmapiirissä. ICAE:n tarkoituksena onkin ollut auttaa edes pientä aikuiskasvattajien ryhmää tutustumaan mahdollisimman moneen eri kulttuuripiiriin ja helpottaa näiden tietojen leviämistä aikuiskasvatuksen kautta muihin maihin.

Islamilainen kasvat

ICAEn viimeinen vuosikokous pidettiin joulukuussa 1983 Bagdadissa. Kokouksen sijoittaminen sotaikäyvään maahan herätti monia ennakkopelkoja ja vastustusta, mutta järjestäjät vetosivat siihen että jo kuusi vuotta aikaisemmin oli yhteisesti sovittu jonkun kokouksen ja seminaarin pitämisestä arabikulttuuria edustavassa maassa, jotta tähän useimmille ICAE:n jäsenille outoon kulttuuriin voitaisiin tutustua käytännössä ja paikan päällä. Irakia lukuunottamatta mikään muu arabimaa ei ollut halukas vaivalloisen kokouksen järjestämistehtävään. Vuosikokouksen yhteyteen isännät järjestivät 4-päiväisen seminaarin jonka teema oli ”Aikuiskasvatus ja kulttuuri arabimaissa”. Tällöin tutustuttiin vanhaan arabikasvatukseen ja kulttuuriin, joita esiteltiin sekä luennoin että tutustumiskäynnin.

Uusi islamilainen kasvat

Islamilaisen kasvat

- usko yhteen ja ainoaan Jumalaan,
- jokaisen ihmisen arvostaminen, ihmisarvon kunnioittaminen
- tasa-arvoisuus kaikkien ihmisten, miehen ja naisen välillä
- oikeudenmukaisuuden toteuttaminen
- työn kunnioittaminen, sosiaalinen solidaarisuus ja vastuu
- rauhan kunnioittaminen ja sodan hyväksyminen vain itsepuolustukseksi.

Islamilaisen kasvat

raavat ominaisuudet: Kasvat

Aikuiskasvat

Viime vuosikymmenen aikana Irak on uhrannut suunnattomasti aikaa ja voimavaroja luku- ja kirjoitustaidon opettamiseen. Vuonna 1978 perustettiin tuhansia opetuskeskuksia ympäri maata ja koulutettiin opettajia opettamaan aikuisia lukemaan. Vuonna 1979 säädettiin laki jonka mukaan jokaisen 15—45 vuotiaan oli pakko saapua iltaluokkiin opiskelemaan lukemista ja kirjoittamista. Vajaan viiden vuoden aikana saatiinkin 2 miljoonaa lukutaidotonta lukutaitoiseksi. Opetukseen kuului lisäksi kirjoittamiseen harjaantumista sekä poliittisten ja yhteiskunnallisten kansalaistaitojen oppimista. 1980 alkanut sota ei ole keskeyttänyt kampanjaa, pikemminkin tehostanut sitä: määräraukausiksi kunakin vuonna armeijaan joutuvat opettajat ja muut koulutusta saaneet opettavat lukemista ja kirjoittamista myös peruskoulun aineita. Esim. 1983 6-vuotisen peruskoulun suoritti 1,6 miljoonaa 15—35 vuotiaista aikuisista. Näistä yli puolet oli naisia, lähinnä varsin aktiivisesti toimivien naisjärjestöjen työn tuloksena. Luku- ja kirjoitustaito on noussut tämän ikäisten ryhmässä yli 80 %:ksi mikä on varsin merkittävä saavutus kehitysmalle. Unesco onkin palkinnut em. ansioista Irakin ”Krupskajan” -palkinnolla 1980 ja Irakin Naisten Yleisliiton 1983 erityispalkinnolla.

Kansainvälistä yhteistyötä aikuiskasvatuksesta

ICAE:n vuosikokouksessa Bagdadissa käsiteltiin laajasti maailmanpoliittista tilannetta ja keskusteltiin aikuiskasvattajien mahdollisuuksista vaikuttaa kiristyneen tilanteen lieventämiseen. Kokouksessa päätettiin, että ICAE tulee kolmen seuraavan vuoden aikana priorisoimaan kaikessa toiminnassaan rauhankasvatuksen edistämisen. Rauhankasvatusverkoston työtä päätettiin tukea taloudellisesti. Vuoden 1985 *Convergence*-lehden yksi numero tulee olemaan teemanumero rauhankasvatuksesta, ja sen artikkelit suunnittelee ja hankkii Vapaan sivistystyön yhteisjärjestö. Eri puolilla maailmaa järjestettävissä seminaareissa tullaan käsittelemään tavalla tai toisella rauhankasvatusta, ja erityisesti vuonna 1986 — mikä on YK:n julistama kansainvälinen Rauhanvuosi — keskitytään sen kehittämiseen käytännön tasolla. Suomen printeistä ”Meeting in Finland” -seminaaria toivottiin silloin laajennettavan tavallista suuremmaksi ja nimenomaan rauhankasvatusta käsitteleväksi kansainväliseksi tilaisuudeksi. Lisäksi ICAE:n hallitus päätti suositella, että kaikissa maissa ryhdyttäisiin viettämään yhteistä aikuiskasvatuspäivää esim. YK:n kansainvälisenä rauhanpäivänä 18 syyskuuta. Tällöin kaikkialla, missä aikuiskasvatusta tapahtuu, toivottiin otettavan huomioon aikuiskasvatuksen yhteiset, maail-

manlaajuiset päämäärät rauhan ja oikeudenmukaisuuden edistämiseksi. Ensimmäisen yhteisen päivän teemaksi ICAE ehdottaa ”The Right to Learn”, minkä sisältöä voitaisiin pohdita vaikkapa vain lyhyenä hetkenä, alustuksen tai luennon avulla tahi laajemmin teematunnin tai -päivän muodossa. Samalla toivotaan jokaisen aikuisopiskelijan ja -kasvattajan lahjoitettavan yhteiseksi hyväksi pienen summan, Suomessa esim. 1 markan, mistä koottu tuotto lahjoitettaisiin kehitysmaiden aikuiskasvatuksen edistämiseen tai yhteisesti sovittuun paikalliseen aikuiskasvatustarpeeseen. Tällä tavoin tietoisuus yhteisistä tavoitteista, työstä maailman ongelmien ratkaisemiseksi ja rauhankasvatuksen edistämisestä lisääntyisi, ja aikuiskasvattajien sekä -opiskelijoiden yhteenkuuluvuus kautta maailman vahvistuisi.

Viitteet

- 1) A.M. Hely: Uusi aikuiskasvatus, Tammi 1968.
- 2) *Convergence*, tilausosoite ICAE, 29 Prince Arthur Avenue, TORONTO, ONTARIO M 5 R 1 B 2, Canada. Ilmestyy 3—4 kertaa vuodessa, tilaus-hinta 18 US-dollaria/v
- 3) Aikuiskasvatussuositus, hyv. 26.11.76 Nairobiassa, Suomen Unescotoimikunta 1979.
- 4) Uusi kansainvälinen tiedotusjärjestys. Toim. Marjatta Oksanen, Suomen Unesco-toimikunnan julkaisu no 13. HY, Helsinki 1983.